DAGSINS MEINING

Blokkur og skattalætti

Hóast tað enn ikki er greitt, hvussu nógv, ið verður skorið av fíggjarlógini 2005, so er tað uttan fyri allan iva, at talan er um rættiliga stórar upphæddir. Tað er ósemja um, hvørjar fylgjurnar av hesum skerjingum eru fyri borgara og vinnulív. Hinvegin ber tað ikki til at siga, at hesar skerjingar als ongar fylgjur hava. Tá skorið verður á fíggjarlógini, so gongur tað út yvir onkrar tænastur til borgarar og vinnulív. Hesum sleppst ikki uttanum og hetta kann ikki burturforklárast við politiskum uttanumtosi, soleiðis, sum summi hava havt lyndi til.

Tann stóri spurningurin í øllum hesum snýr seg um orsøkirnar til skerjingarnar. Tað, sum almenningurin fær at vita, er hetta, at inntøkurnar í 2005 og fara at tróta. Tí má skerjast! Men hví minka inntøkurnar í 2005? Hví er minni til almenna húsarhaldið komandi fíggjarár? Hóast nógv politiskt uttanumtos, so eru tríggjar meginorsøkir til minkandi almennu inntøkurnar. Hesar orsøkir eru: minkaði blokkurin, ætlaði skattalættin og búskaparligu trupulleikarnir hjá ali- og rækjuvinnunum.

Tað sindrið av orðaskifti, ið higartil hevur verið um minkandi inntøkurnar, hevur at kalla bert snúð seg um búskapartrupulleikarnar. Hetta er spell, tí hetta gevur almenninginum eina skeiva mynd av støðuni. Hartil kemur, at sum støðan er nú, fáa myndugleikarnir lítið og einki gjørt við hesa orsøkina. Men so er tað blokkniðurskurðurin. Tað er løgið, so lítið hendan orsøkin fyllir í orðaskiftinum. Tað tykist, sum øll nú hava gloymt, at undanfarna samgonga skar 366 milliónir kr. av heildarveitingini. Henda upphædd manglar tí í ár og fer eisini at mangla næsta ár og næsta ár aftur.

Undanfarna samgonga eigur tískil eina stóra ábyrgd av teimum trupulleikum, ið standast av minni inntøkum hjá tí almenna. Hetta tosar eingin um í dag, hvør so enn orsøkin er. Men hvat so við skattalættanum? Vanligt er, tá landskassa trýtur pening, at farið verður út til skattgjaldaran og brúkaran eftir peningi. Men henda leið er heldur ikki gangandi, tí at samgongan eftir valið bant seg yvir fyri veljarunum til ein skattalætta.

Skattalættin kostar sjálvsagt eisini almenn arbeiðspláss. Tað er tó soleiðis, óansæð hvat man heldur um hendan lætta, at hesin lætti er ein avtala. Skattalættin skal tí ikki síggjast í isolatión, tí sum partur av hesari politisku avtalu verður samhaldsfasti hækkaður. Tað hevði kanska verið betur at havt heilt fríar ræsur viðvíkjandi skatti, nú tá blokkniðurskurðurin veruliga sansar at, men ein avtala er ein avtala og avtalur mugu haldast, hóast man kanska hevði kunnað hugsað sær eina øðrvísi disponering á fíggjarpolitiska økinum í núverandi støðu.

Sosialurin

VIÐMERKINGAR

Erkvisnir journalistar!

Johan Petersen

Ein viðmerking um beinleiðis feillýsing í SvF í samband við endursending av bankakanningini, fær bæði Ivan Niclasen og Ronnie Thomassen at leypa uppfrá. Hin fyrri við at leggja meiri í viðmerking mína, enn hon var. Hin seinni - hann sum hevur verið við til at gera sokallaðu »dokumentarsendingarnar« um bankamálið - við beinleiðis sitatfuski. Hann náði tú meg!

Tá ið sendingarnar um bankamálið blivu endursendar í SvF herfyri, lýsti Ivan Niclasen við, at bankamálið kom at kosta føroysku skattgjaldarunum 2,7 mia. kr. punktum! Hóast hann visti at vit fingu 1,5 mia. kr. endurgoldnar frá dønum og ein banka, sum eisini er verdur 1,5 mia. kr. í dag.

Tá ið SvF endursendir hesar sendingar og leggur upp til, at hyggjarin kann meta um sendingarnar í baksýninum við tí vitan, vit hava um málið í dag, er alneyðugt, at SvF ikki kemur við hálvum sannleikum. Eftirmíni meting kundi SvF eins væl sagt í samband við 3-ára dagin fyri álopinum á World Trade Center, at 10.000 fólk lótu lív (tað talið varð einferð nevnt), hóast vit í dag vita, at talið var 2.750!

Sitatfusk

Ronni Thomasen, sum saman við Høgna Hoydal gjørdi sendingarnar um bankamálið, siterar beinleiðis skeivt! Hann siterar meg fyri at hava skrivað um bókina hjá Richard Mikkelsen, at hon "gevur eina veruliga meting"av bankamálinum, hóast eg skrivaði, at "biðja teir hyggjarar, sum veruliga vilja gera sær eina meting um bankamálið, eisini at skoyta til hina síðuna og lesa áhugaverdu bókina hjá Richard Mikkelsen Færøerne i bankkrisens tegn". Hvussu kanst tú hava álit á eini sending, sum er gjørd av einum journalisti, sum ikki er førur fyri at sitera skrivligar keldur rætt?

At leiðslan í Føroya Banka við Jørn Astrup Hansen á odda er dugnalig, skal eg als ikki avnokta, men kanska hava donsku kreppuloysnirnar og Richard Mikkelsen eisini ein part av skuldini av, at føroyska samfelagið kom so skjótt aftur á føtur!

Burtur við handilsforðingum

Kaj Leo Johannesen
Sambandsflokkurin

At Tjóðveldisflokkurin roynir at nýta eitt og hvørt høvi til at seta kýlar í ríkisfelagsskapin, er einki nýtt. Men sigast má, at flokkurin hevði ikki eydnuna við sær, tá hann í farnu viku, undir síni ævigu stremban eftir at finna nýggjar kýlar, gloymdi eitt av vallyftunum frá seinasta løgtingsvali.

Tjóðveldisflokkurin segði undan valinum, at marknaðarkreftirnar í Føroyum høvdu verið settar til viks, og at politikarar høvdu stýrt vinnuni. Fyri hetta, segði flokkurin, at skattgjaldarin hevði rindað milliardir fyri miseydnaðar politiskt stýrdar vinnuætlanir, men at nú skuldi virkast fyri, at politikarar ikki skuldu stýra vinnuni longur.

Men mánadagin í farnu viku gloymdi Tjóðveldisflokkurin hetta vallyftið, tá hann sendi eina almenna áheitan til løgmann, um at mótmæla, at danska stjórnin kærir avgerðina, um at ES setir kvotur á laks. Tjóðveldisflokkurin bað harvið løgmann um at gera sítt til, at politikarar, við handilsforðingum, skulu sleppa at stýra vinnuni, meðan fríu marknaðarkreftirnar verða settar til viks.

Í fleiri ár hava føroyingar roynt at sloppið av við útflutningskvotur og aðrar forðingar á ES-marknaðinum, júst fyri at marknaðarkreftirnar skulu sleppa at virka frítt, og tí vildi tað verið í andsøgn við førda politikkin, um vit nú fóru at mótmæla, at kvoturnar verða avtiknar.

Tað er ábyrgdarleyst av Tjóðveldisflokkinum at mæla til, at landsstýrið salar um, einans tí at hetta gevur løtuvinning her og nú, og fyri at seta kýlar í ríkisfelagsskapin. Vit eiga tvørturímóti framhaldandi at berjast fyri, at allar handilsforðingar verða tiknar burtur, og fyri øktum samstarvið við onnur lond.

Samstarv er vegurin fram!

Innsent tilfar

Av tí at vit fáa rættuliga nógv innsent tilfar sendandi – meira enn vit fáa í blaðið – hevur blaðleiðslan verið noydd at gjørt nakrar avmarkingar.

Enn sum áður skal fult navn skal vera undir øllum innsendum greinum – annars verða tær ikki prentaðar. Harnæst tilskila vit okkum rætt til at ikki at taka við tilfar, sum eisini er sent øðrum bløðum ella hevur verið prentað aðrastaðni.

Drúgvar greinar – greinar sum eru longri enn áleið 5.500 tekn, verða raðfestar lægri, og koma bert í blaðið, um pláss er fyri teimum. Tað er ein fyrimunur um vit fáa tilfarið umvegis teldupost ella á diskli.

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eirikur Lindenskov eirikur@sosialurin.fo
Fíggjarleiðari: Tóki Højgaard toki@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo
Hjørdis Gregersen hjordis@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solby Eliasen solby@sosialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo
Páll Holm Johannesen pall@sosialurin.fo
Terji Nielsen terji@sosialurin.fo
Anna V. Ellingsgaard anna@sosialurin.fo
Eydna Skaale eydna@sosialurin.fo
Hans Kárason Mikkelsen hans@sosialurin.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo
Terji Nielsen terji@sosialurin.fo

Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postsmoga 231
Nólsoyar Pálsgøta 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo

Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 220727
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo

Sosialurin í Eysturoy:
Postsmoga 143, Saltangará
tel. 447820 fax 449520
tel. 228909
e-post: vilmund@sosialurin.fo

Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edvard@sosialurin.fo
e-post: vagar@sosialurin.fo

Uppseting/prent:
Uppseting: Føroyaprent
Prent: Prentmiðstøðin

Útgevari:
Sp/f Sosialurin

Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 341800, Fax 341801

Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn

E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo
varp@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað mánadag-fríggjadag klokkan 14[00]

Lýsingar

Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.
Framíhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.

Innsent tilfar

Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðslan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.

VIÐMERKINGAR

Grátið, bygdamenn!

Tom Silvurdal
Vágur 16.09.04

Nei takk, harra fyrrverandi borgarstjóri Mannbjørn Tausen.

Hvørja orsøk skuldi eg sum vágbingur havt at gingið tínari umsókn á møti?

Eg eri vágbingur, havi gingið á HF í Vági, fyri síðani at nomið mær útbúgving sum verkfrøðingur í Danmark.Eftir lokna útbúgving fluttur heim aftur til Vágs, við familju.Setti búgv í Vági.Tá kreppan kom til Føroya, var tú borgarstjóri í Vági. Í hesum sambandi var tú bæði í útvarpi og sjónvarpi og tosaði um okra størsta arbeiðspláss Polarfrost. Vágs kommuna megnaði onki at gera við hesa støðu, virkið var komið í, hetta kann stutt sigast at vera niðurstøðan av tínum samrøðum við fjølmiðlarnar tá!

Sum øllum kunnugt bleiv kreppan í Føroyum bara verri og verri. Tað sá ikki út til at nakað kundi gerast fyri at venda gongdini. Fyri meg, sum var byrjaður sum sjálvstøðugur enteprenørur beinanvegin, eg kom aftur til Vágs, gjørdist støðan eisini ótolandi longri tíð ið gekk, uttan at útlitini fyri tann føroyska búskapin batnaðu.

Men fyri meg sjálvan kom vend í, tá í undirritaði tók stig til at fara uttanlands at arbeiða, heldur at halda fram í Vági, uttan at hava nakað at gera.

Tíðarskeiðið jan 95 til juni 04 havi eg verið noyddur at arbeiða uttanlands, orsakað av arbeiðsloysi í Suðuroy - ikki í Vági!

Øll hesi árini hevur familjan verið eftir í Vági, og børnini eru vaksin upp her.

Hesi 10 árini eg havi arbeitt sum sjálvstøðugur uttanlands, hava nógvir vágbingar havt arbeiði hjá mær, umframt suðringar og norðingar annars.

Síðan 15. juni í ár havi eg arbeiði í Suðuroy, sum býarverkfrøðingur á Tvøroyri. Mítt tíggju ára tíðarskeið í Danmark er fyribils at enda. Men hóast heimkomin, hava mínar kontaktir verið við til at skaffa 15 monnum í Suðuroy arbeiði í Danmark. Hesir menn búgva flest allir í Vági, og mugu fara frá teirra konum og børnum til Danmarkar at vinna sær pening, fyri at svara hvørjum sítt í Vági.

Hesir menn gráta vónandi heldur ikki um miðnámsskúlin liggur í Vági ella Hovi – nei harra Tausen – hesir menn gráta heldur tí at teir noyðast at fara burtur frá sínum nærmastu, fyri at svara sínar skyldur sum borgarar í Vági-Suðuroy.

Eg vil við hesum skrivi vísa á, at fram um mentan, kemur arbeiðspláss.

Fólk, sum hava arbeiði, skapa mentan, og hava ráð til at gjálda fyri mentanarvirksemi.

Fólk, sum ikki hava arbeiði, hvat slag av mentan skapa tey? Man hetta kann kallast "Dagdrívaramentan", er tað hettar slagið av mentan, tann núverandi tjóðveldisideologurin í Vági tosar um í sínari grein í Sosialinum?

Vil tjóðveldisflokkurin í Vági, ikki skaffa arbeiðs pláss til Vágs/Suðuroy?

Vil tjóðveldisflokkurin í Vági heldur hava mentan fram um arbeiðspláss?

Kann Vágs bygd skaffa 35 lærarir til miðnámsskúlan?

Kann Vágs bygd skaffa 35 borgarir til at starvast á einum komandi ellisheimi?

Hví kann tjóðveldisleiðslan í Vági ikki vera meira "diplomatisk" og fáa meira burtur úr eini vitjan av løgmanni og tveimum landsstýrismonnum, enn at geva hesum ein frammaná og senda hesir retur til Tinganes?

Hetta kundi eg grátið um, harra Tausen.

Mannbjørn, okur eru suðringar og Vágur er ein bygd í Suðuroy.

Hvar almenn størv verða løgd í Suðuroy, er okkum suðringum líkamikið. Hesi almennu størv skapa møguleika fyri at teir av okum suðringum, sum hava tikið eina útbúgving, uttan fyri Suðuroy, fáa møguleika fyri at koma heimaftur!

Miðnámsskúlin í Suðuroy er størsti útflytari av lærdómi úr Suðuroy.

Allur okra gløggasti ungdómur verður mentur á miðnámsskúlanum, fyri síðani at fara av oynni, antin til Havnar ella í flestum førum av landinum. Hvussu skulu okur í framtíðini fáa hetta okra "gløggasta" avkom aftur til Suðuroyar.

Heldur tjóðveldisflokkurin í Vági, at við at føra Vág fram sum "heimsins nalva", so gerst Vágur heimsins nalvi?

Nær vaknar tjóðveldisleiðslan í Vági?

Nær fara okur vágbingar at ásanna at Vágur er ein lítil bygd í Suðuroy langt burtur frá Tórshavn!

Við øðrum orðum, Vágur er í dag tann størsta bygdin í sunnari helvt av Suðuroy, eitt øki í stórari kreppi við stórum arbeiðsloysi – ongum vinnulívi.

Vágur hevur skyldu til at taka upp samráðingar við Føroya Landsstýri um øll mál sum kunnu skapa arbeiðspláss til okum suðringar.

Vágur hevur ikki ráð til at avvísa Føroya Landsstýri í hesum máli. Vágur hevur ikki ráð til at fleiri "fornermaðar greinir", sum tykur koma við. Hesar skapa øsing í bygdini mótvegis leiðsluni í Tinganesi.

Tjóðveldisflokkurin situr ikki við landsins leiðslu í dag.

Tjóðveldisflokkurin hevur seinastu 30 árini, havt borgarstjóran í Vági øll árini, burtursæð frá einum skeiði, har javnaðarflokkurin hevði leiðsluna.

Gamla býráðsskrivstovan, er kanska ein gott symbol yvir hvussu gott tjóðveldiskongaríkið Vágur, hevur verið rikið síðan 1973?

Ætlar tjóðveldisleiðslan í Vági at halda fram við hesari kós, fullkomiliga avskorin frá øllum, umgird av fíggindum til allar síðir. Hevur Vágur ongar vinir?

Kunnu hesir vinir, um teir finnast, so ikki taka stig til at fáa samráðingar í lag millum Suðuroy og Tinganes. Suðuroy og sjálvandi Vági at frama.

Nógv ymisk mál til frama fyri Suðuroy, eru at tingast um nevnast kunnu:

1. Miðnámsskúli og Almenna og Heilsuskúli.
2. Eftirskúli fyri 9-10 flokk
3. Berghol Øravík-Hov
4. Terminalur á "oyðimørkini"Drelnesi 2
5. Flakavirki í Vági.
6. Bygdaleiðir í Suðuroy. (orsakað av styttri teini millum Vág og Tvøroyri verður yvirskotstíð, hendan skal útnyttast til frama fyri Suðuroy)

At enda í hesi grein vil eg koma við eini áheitan til landsstýrismannin í kommunumálum og blaðleiðsluna á Dimmalætting og Sosialunum: Kunnu tykur almannakunngera í tykra blaði fyri okkum hetta:

1. Er eldraøki eitt landsmál ella eitt kommunumál?
   Prenta evt avrit av lógini/paragrafinum, har hettar framgongur.
2. Hvør hevur sambært skattalógini rætt til at innkrevja skatt frá okum borgarum til eldraøkið?
   Hevur landið innkrevjingarrættin?
   Hevur kommunan innkrevjingarrættin?
3. Um so er at landið hevur innkrevjingarrættin, hví letur so kommunala eftirlitið ávísar kommunur nýta pening, sum eru innkravdar til aðrar komunalar uppgávur til eldraøkið, ið er ein landsuppgáva?

Borgarin verður jú hervið "dupultskattaður" á eldraøkinum, tað kann ikki vera rætt!

Orsøkin til hesa áheitan er, at tað framgongur í fleiri greinum í tykkara bløðum, at greinskrivarar ikki eru greiðir yvir hetta og blanda tingini saman.

Tað er møguligt at vágbingar uppfata mína grein, sum ein ágang á tjóðveldisflokkin. Men hetta er ikki so. Tríggjar av fýra ferðum er mín krossur settur við tjóðveldisflokkin.

Men hettar slagið av tjóðveldi, sum ført verður í Vági, hevur ikki mína undirtøku í dag.

Hetta kann ikki vera tað slagið av tjóðveldi, Høgni Hoydal, hevur at bjóða okum føroyingum ella?

Ein verulig bussleið

Hildur Eyðunsdóttir
býráðslimur fyri Tjóðveldisflokkin í Tórshavnar kommunu

Tað er synd at siga at bussleiðin hevur fingið høga raðfesting í Tórshavnar kommunu. Eitt tað fyrsta sum hendi tá í hendan býráðssamgongan tók við, var at skerja bussleiðina. Í minnilutanum mæltu vit heldur til at økja um og styrkja bussleiðina.

Meirilutin vildi verða við, at bussleiðin bleiv so lítið brúkt, og tí var tað spill av pengum at lata bussar koyra túrar sum tørvur ikki vísti seg at vera á.

Slíkar grundgevingar halda ikki. Tað er heldur so at bussarnir koyra ov sjáldan, og at ruturnar ikki hóska nóg væl hjá mongum, serliga gomlum og illa gongdum. Tað er so avgjørt neyðugt við eini sera væl útbygda bussleið í høvuðsstaðnum. Býurin er í dag stórur í vavi og tí er hjá nógvum langt at fara í gerandisdegnum. Fyri at fólk skulu velja at brúka buss í staðin fyri egnan bil, er neyðugt at bussleiðin nøktar tørvin hjá fólki.

Fleiri túrar

Sum er, koyra bussarnir hálva hvønn tíma, og bert eina ferð um tíman um kvøldi. Skal bussurin vera eitt veruligt val, er hetta als ikki nøktandi. Bussarnir mugu í minsta lagi koyra tjúgunda hvønn minutt, og um nýtslan økist, uppaftur títtari. Sjálvandi eigur bussleiðin eisini at koyra rímiliga títt á kvøldi. Bæði børn og vaksin ganga til fundir, ítrótt og øll møgulig onnur tiltøk um kvøldarnar, men tá ber illa til at lýta á bussin, og tað mest vanliga er, at foreldrini liggja og koyra børnini aftur og fram. Hví ikki heldur eggja børnunum til at nýta almenna ferðslu, og læra tey, at tað er minst líka hugnaligt at ferðast saman við øðrum.

Summi halda kanska at hetta ljóðar í so frelst, men álvaratos. Skulu vit gera okkum nakra vón um at tálma ferðsluni, og vilja vit at nakar grønur blettur skal verða eftir í býnum, heldur enn at enda sum parkeringspláss, so mugu vit taka okkum um reiggj nú.

Endurskoða bussleiðina

Tí eigur bussleiðin sum skjótast at verða endurskoðað. Vit eiga at læra av royndum úr øðrum londum eisini. Læra hvussu tey kanna ferðslutørv, og hvat tey megna at reka bussleið fyri. Yvirhøvur skulu vit royna at taka bussleiðina upp til veruliga viðgerð við opnum sinni, og spyrja okkum sjálv einaferð enn, hvussu tað ber til at bøta um bussleiðina. Nýtast eitt nú allir bussar í einari øktari bussleið at vera líka stórir? Ber til at finna heilt aðrar loysnir, møguliga okkurt sum liggur millum hýruvognar og bussar, at hava afturat regluligu leiðunum?

Ferðslukjak er tiltrongt

Eg veit at nógv eru sum ynskja at menna eina betri ferðslu í Havnini, og eg vil heita á tykkum um at siga tykkara meining, tí okkum tørvar eitt veruligt alment kjak, um ferðslu og trivnað í høvuðsstaðnum.